BOJ PROTI PODNEBNIM SPREMEMBAM

V tem poglavju kratkega vodnika je opisan razvoj podnebne politike EU in ukrepi za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Na podlagi mednarodnih sporazumov, kot sta Kjotski protokol in Pariški sporazum, je EU sprejela več podnebnih ukrepov, med drugim sistem EU za trgovanje z emisijami in evropski zeleni dogovor. V poglavju so predstavljeni ukrepi, s katerimi želi Unija do leta 2030 zmanjšati neto emisije toplogrednih plinov za vsaj 55 % ter do leta 2050 doseči podnebno nevtralnost.

PRAVNA PODLAGA

Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU): v skladu s členom 191 je boj proti podnebnim spremembam izrecen cilj okoljske politike EU.

OZADJE IN MEDNARODNI OKVIR

Zaradi človekovih dejavnosti, kot so uporaba fosilnih goriv, krčenje gozdov in kmetovanje, nastajajo emisije toplogrednih plinov, kot so ogljikov dioksid (CO_2), metan (CH_4), dušikov oksid (N_2O) in fluorirani ogljikovodiki. Ti plini zadržujejo toploto, ki jo oddaja zemeljsko površje, in tako povzročajo globalno segrevanje. V skladu s šestim zbirnim poročilom Medvladnega panela za podnebne spremembe (IPCC) se bodo po najbolj optimističnih ocenah globalne temperature do konca stoletja v povprečju zvišale od 1,4 °C do 4,4 °C.

Globalno segrevanje že povzroča in bo tudi v prihodnje povzročalo več skrajnih vremenskih pojavov (npr. poplave in suše), taljenje ledeniških kap, izgubo biotske raznovrstnosti, bolezni rastlin in pojavljanje škodljivcev, pomanjkanje hrane in pitne vode, dezertifikacijo ter razseljevanje ljudi zaradi naravnih nesreč. Tveganje trajnih in katastrofalnih sprememb bi se lahko močno povečalo, če bo globalno segrevanje preseglo 2 °C ali celo 1,5 °C v primerjavi s predindustrijsko ravnjo.

Leta 1992 je bila sprejeta Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), ki naj bi pomagala preprečiti nevarno antropogeno poseganje v podnebni sistem. Skupaj s Konvencijo o biološki raznovrstnosti in Konvencijo OZN o boju proti dezertifikaciji je bila ena od treh prelomnih konvencij zgodovinske konference OZN o človekovem okolju, ki je potekala leta 1992 v Riu de Janeiru v Braziliji. Okvirna konvencija o spremembi podnebja je postala temelj za nadaljnje mednarodne podnebne ukrepe, kot je Kjotski protokol – prva mednarodna pogodba, ki določa pravno zavezujoče cilje za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Protokol je bil sprejet leta 1997, ratificiralo pa ga je 192 pogodbenic. Industrializirane države so se s tem zavezale, da bodo zmanjšale svoje emisije toplogrednih plinov v skladu z dogovorjenimi posameznimi cilji po načelu „skupnih, vendar različnih odgovornosti in zmogljivosti“.

Prvi univerzalni pravno zavezujoči sporazum za boj proti podnebnim spremembam je bil sprejet leta 2015 na 21. zasedanju konference pogodbenic (COP21) Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja v Parizu. Cilj Pariškega sporazuma je, da bi dvig globalne povprečne temperature ostal precej pod 2 °C, ob tem pa spodbuja prizadevanja za omejitev segrevanja na 1,5 °C. Da bi države pogodbenice

izpolnile ta cilj, bodo skušale čim prej ustaviti naraščanje svetovnih emisij toplogrednih plinov in v drugi polovici tega stoletja doseči neto ničelne emisije. Blaženje posledic podnebnih sprememb (npr. večja uporaba energije iz obnovljivih virov) in prilagajanje nanje (npr. varstvo voda, kolobarjenje, zaščita pred poplavami in ozaveščanje) spadata med ključne svetovne izzive, obenem pa se je pomembno lotiti tudi vprašanja izgube in škode, povezane s škodljivimi posledicami podnebnih sprememb. Unija je Pariški sporazum uradno ratificirala 5. oktobra 2016, veljati pa je začel 4. novembra 2016.

CILJI IN DOSEŽKI

A. Podnebni cilji EU in politični okvir

Unija se je s svojim okvirom podnebne in energetske politike do leta 2030, ki se je začel izvajati leta 2014, torej še pred Pariškim sporazumom, zavezala, da bo do leta 2030 zmanjšala emisije toplogrednih plinov za vsaj 40 % v primerjavi z ravnmi iz leta 1990, ob tem pa tudi izboljšala energetsko učinkovitost in povečala delež obnovljivih virov energije. Okvir za leto 2030 je nadaljnje izvajanje ciljev 20-20-20, ki so jih voditelji EU leta 2007 določili za leto 2020: 20-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, 20-odstotno povečanje deleža obnovljive energije v končni porabi energije ter 20-odstotno zmanjšanje celotne porabe primarne energije v EU (v primerjavi z letom 1990). Vsi ti cilji so bili preoblikovani v zavezujoče zakonodajne ukrepe, ki so bili povezani tudi s cilji EU v okviru Kjotskega protokola.

Sistem EU za trgovanje z emisijami (ETS) (Direktiva 2003/87/ES) **je prvi** in še vedno največji mednarodni trg ogljika ter eden od osrednjih instrumentov politike EU za boj proti podnebnim spremembam. Sistem je bil vzpostavljen leta 2005 in temelji na načelu „trgovanja s pokrovom", kar pomeni, da sme več kot 10.000 objektov (tovarne, elektrarne itd.), vključenih v sistem, izpustiti le omejeno skupno količino emisij toplogrednih plinov. Vsak obrat kupi ali dobi emisijske kupone, ki jih države članice prodajajo na dražbi. Če teh dobropisov, ki ustrezajo eni toni CO_2, ne izkoristijo, jih lahko prodajo drugim obratom. Sčasoma se bo skupno število kuponov postopoma zmanjševalo. Posebej za podnebne ukrepe sta bila ustanovljena dva sklada EU: sklad za modernizacijo za izboljšanje energetske učinkovitosti in sklad za inovacije v podporo inovativnim energetskim tehnologijam. Poleg tega sta se Švica in EU dogovorili, da bosta povezali svoja sistema trgovanja z emisijami toplogrednih plinov.

Sistem ETS ne zajema sektorjev, kot so cestni promet, odpadki, kmetijstvo in stavbe, zato zanje veljajo zavezujoči letni cilji glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za posamezno državo članico, ki so opredeljeni v uredbi o porazdelitvi prizadevanj (Uredba (EU) 2018/842). Parlament in Svet sta se dogovorila o ciljih za obdobje 2021–2030, da bi pripomogla k izpolnitvi cilja EU o 30-odstotnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov iz teh sektorjev v primerjavi z ravnjo iz leta 2005 in tako prispevala k uresničevanju ciljev Pariškega sporazuma. Poleg tega mora vsaka država članica v skladu z uredbo o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (Uredba (EU) 2018/841) zagotoviti, da emisije zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva ne presežejo odvzemov. To pomeni, da bo treba gozdove, njivske površine in travinje upravljati trajnostno, da se bo iz ozračja absorbiralo čim več emisij toplogrednih plinov oziroma vsaj toliko, kolikor jih je izpuščenih znotraj vsakega

sektorja (obveznost „nepresežka“). To naj bi znatno prispevalo k boju proti podnebnim spremembam.

Namen direktive o energiji iz obnovljivih virov (Direktiva (EU) 2018/2001) je zagotoviti, da bo do leta 2030 energija iz obnovljivih virov, na primer sončna, vetrna in vodna energija ter energija iz biomase, tvorila začetni cilj vsaj 32 % skupne porabe energije v EU v smislu proizvodnje električne energije, prometa, ogrevanja in hlajenja. Vsaka država članica mora sprejeti tudi lasten nacionalni akcijski načrt za energijo iz obnovljivih virov s sektorskimi cilji.

Pri reviziji direktive o energetski učinkovitosti (Direktiva (EU) 2018/2002) leta 2018 je bil določen cilj 32,5-odstotne energetske učinkovitosti v Uniji do leta 2030 (izračunan z uporabo referenčnega izhodiščnega scenarija iz leta 2007) s klavzulo o popravku navzgor do leta 2023. Poleg tega so bili v takratno revidirano direktivo o energetski učinkovitosti stavb (Direktiva (EU) 2018/844) vključeni ukrepi za hitrejšo prenovo stavb in premik k energetsko učinkovitejšim sistemom ter inteligentnim sistemom upravljanja z energijo. Ta okvir so medtem nadomestili ambicioznejši cilji.

Uredba o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov (Uredba (EU) 2018/1999) uvaja pregleden proces upravljanja za spremljanje napredka pri doseganju ciljev EU na področju energije in podnebnih ukrepov, vsebuje pa tudi pravila o spremljanju in poročanju. Države članice morajo sprejeti celovite nacionalne energetske in podnebne načrte za obdobje 2021–2030. Proces upravljanja ponuja tudi možnost posodobitve načrtov vsaki dve leti, da bi upoštevali pridobljene izkušnje in do konca desetletja izkoristili nove priložnosti.

Z direktivo o geološkem shranjevanju ogljikovega dioksida (Direktiva 2009/31/ES) je bil oblikovan pravni okvir za tehnologijo zajemanja in shranjevanja CO_2, in sicer se iz emisij, ki nastanejo pri industrijskih postopkih in se izpuščajo v ozračje, izloči CO_2, ki se nato stisne in prepelje na lokacijo, kjer se lahko uskladišči. Po podatkih Medvladnega panela za podnebne spremembe bi lahko s to tehnologijo iz elektrarn na fosilna goriva odstranili od 80 do 90 % emisij CO_2. Izkazalo pa se je, da bo načrtovane predstavitvene projekte v Evropi uvesti težje, kot je bilo sprva pričakovano, saj so ena glavnih ovir visoki stroški.

Standardi emisijskih vrednosti CO_2 za nove osebne avtomobile, registrirane v EU (Uredba (EU) 2019/631), določajo mejne vrednosti, ki jih morajo ta vozila izpolnjevati od leta 2021, in sicer je ciljna mejna vrednost za avtomobile v celotnem voznem parku EU 95 g CO_2/km. Cilj direktive o kakovosti goriv (Direktiva (EU) 2015/1513) je bil zmanjšati intenzivnost toplogrednih plinov goriv do leta 2020 za 6 %. To naj bi se doseglo z uporabo biogoriv, ki pa morajo izpolnjevati tudi nekatera trajnostna merila.

V skladu z uredbo o spremljanju emisij ogljikovega dioksida iz pomorskega prevoza, poročanju o njih in njihovem preverjanju (Uredba (EU) 2015/757) morajo velike ladje spremljati svoje preverjene emisije CO_2, ki so bile sproščene na poti do, iz ali znotraj pristanišč EU, in jih vsako leto sporočati skupaj z drugimi ustreznimi informacijami.

Po tem, ko so bili v osemdesetih letih 20. stoletja prepovedani klorofluorogljikovodiki, da bi ustavili tanjšanje ozonske plasti, se danes namesto njih v vrsti industrijskih naprav, na primer v klimatskih napravah in hladilnikih, uporabljajo fluorirani plini, saj ne škodijo ozonskemu plašču. Njihov potencial globalnega segrevanja pa bi bil lahko

celo do 25.000-krat višji kot pri CO_2. Zato se ti plini nadzorujejo z uredbo o uporabi fluoriranih plinov (Uredba (EU) 517/2014), ki od obdobja 2022 do 2025 prepoveduje njihovo uporabo v novih klimatskih napravah in hladilnikih, s čimer narekuje njihovo postopno opuščanje na svetovni ravni.

B. Evropski zeleni dogovor in „Pripravljeni na 55“

Komisija je leta 2019 predstavila evropski zeleni dogovor, ambiciozen sveženj predvidenih ukrepov, s katerimi naj bi Unija do leta 2050 postala ogljično nevtralna. Ta sveženj spremlja časovni načrt ključnih ukrepov za izvajanje evropskega zelenega dogovora. Ukrepi segajo od ambicioznega zmanjšanja emisij prek naložb v najnovejše raziskave in inovacije do ohranjanja evropskega naravnega okolja. Evropski zeleni dogovor, ki temelji na naložbah v zelene tehnologije, trajnostne rešitve in nova podjetja, je bil zasnovan tudi kot nova strategija EU za rast, s katero naj bi EU postala bolj trajnostno in konkurenčno gospodarstvo. Za uspešnost zelenega dogovora sta bili bistvenega pomena udeležba in zavzetost javnosti in vseh deležnikov.

Med sprejetimi ključnimi ukrepi evropskega zelenega dogovora so evropska podnebna pravila (Uredba (EU) 2021/1119), s katerimi naj bi EU do leta 2050 postala podnebno nevtralna. Predvidevajo zlasti povečanje cilja za leto 2030 za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov na vsaj 55 % glede na ravni iz leta 1990. Dodatni sprejeti ključni ukrepi zajemajo sklad za pravični prehod in revidirane smernice za vseevropsko energetsko infrastrukturo. Komisija je objavila tudi sporočila o: naložbenem načrtu za trajnostno Evropo, Evropskem podnebnem paktu, strategiji EU za povezovanje energetskega sistema in strategiji za vodik za podnebno nevtralno Evropo ter novi strategiji EU za prilagajanje podnebnim spremembam.

Komisija je leta 2021 predstavila sveženj zakonodajnih predlogov z naslovom „Pripravljeni na 55“. Sestavljajo ga novi zakonski predpisi in spremembe dosedanje zakonodaje. Njegov namen je zagotoviti, da bo EU do leta 2030 dosegla svoj cilj in zmanjšala emisije toplogrednih plinov za 55 %, hkrati pa spodbuditi preobrazbo gospodarstva, družbe in industrije, ki je potrebna za dosego podnebne nevtralnosti do leta 2050.

C. Najnovejša zakonodaja

V decembru 2022 sta Parlament in Svet dosegla dogovor o ambicioznejših ukrepih za reformo sistema ETS, in sicer je cilj zmanjšati emisije za 62 % do leta 2030 v primerjavi z ravnmi iz leta 2005. Sveženj „Pripravljeni na 55“ je okrepil tudi sklada za modernizacijo in inovacije ter uvedel nov mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah (CBAM) za preprečevanje selitve virov CO_2, tj. tveganja, da se bo proizvodnja v sektorjih, vključenih v sistem trgovanja z emisijami, zaradi stroškov sodelovanja v tem sistemu preselila iz EU.

Leta 2023 je bil sistem trgovanja z emisijami razširjen na dejavnosti pomorskega prometa, določene pa so bile tudi zahteve za čistejša goriva za letalski in pomorski sektor. Cilj uredbe o uporabi obnovljivih in nizkoogljičnih goriv v pomorskem prometu (Uredba (EU) 2023/1805) je zmanjšati emisije iz ladijskega prometa za 20 % do leta 2035 in za 80 % do leta 2050. Poleg tega bosta morala od leta 2030 vsaj 2 % ladijskih goriv v EU izvirati iz obnovljivih goriv nebiološkega izvora. Za letalstvo sta morala do

leta 2025 postati trajnostna 2 % goriva (ter 6 % do leta 2030 in 70 % do leta 2050). Od leta 2030 mora biti 1,2 % goriv sintetičnih in do leta 2050 naj bi njihov delež znašal 35 %.

Emisije iz letalstva so zajete tudi v sistemu trgovanja z emisijami (Direktiva (EU) 2023/958 o prispevku letalstva k cilju EU glede zmanjšanja emisij), čeprav je bila dosedanja izjema za medcelinske lete podaljšana do začetka leta 2027. Leta 2024 se je začela prva faza sheme za zmanjšanje in poravnavo emisij ogljika za mednarodni letalski promet v okviru Mednarodne organizacije civilnega letalstva.

S spremenjeno uredbo o porazdelitvi prizadevanj (Uredba (EU) 2023/857) je bilo uvedeno skupno 40-odstotno zmanjšanje emisij v vseh relevantnih sektorjih do leta 2030 v primerjavi z ravnmi iz leta 2005, cilji za vsako državo članico pa so bili revidirani. V podporo državam članicam pri prizadevanjih za zmanjšanje emisij iz stavb, cestnega prometa in nekaterih industrijskih sektorjev je bil sklenjen dogovor o novem, ločenem sistemu trgovanja z emisijami – ETS2 (predstavljen v Direktivi (EU) 2023/959), ki naj bi začel delovati leta 2027. Ob sistemu ETS2 je bil ustanovljen Socialni sklad za podnebje, ki naj bi pomagal znižati morebitne stroške sistema ETS2 za najbolj prizadete ranljive skupine.

Tudi spremenjena uredba o rabi zemljišč, spremembi rabe zemljišč in gozdarstvu (Uredba (EU) 2023/839) določa nov cilj za leto 2030, da je treba ponore ogljika v EU povečati za 15 %.

Pri reviziji direktive o energetski učinkovitosti (Direktiva (EU) 2023/1791) je bil določen ambiciozen cilj EU glede energetske učinkovitosti, in sicer da se mora poraba končne energije do leta 2030 v primerjavi z letom 2020 zmanjšati za 11,7 %. V posodobljeni direktivi o energiji iz obnovljivih virov (Direktiva (EU) 2023/2413) je predlagano povečanje skupnega zavezujočega cilja obnovljivih virov energije v mešanici virov energije EU na 42,5 %, da bi se njihovo uvajanje čim bolj pospešilo. Pri reviziji direktive o energetski učinkovitosti stavb je bil nadgrajen obstoječi regulativni okvir in državam članicam zagotovljena prožnost, ki je potrebna za upoštevanje razlik v stavbnem fondu po Evropi. Revidirana direktiva določa nova ambiciozna cilja: vse nove stavbe bi morale biti do leta 2030 brezemisijske, nove stavbe, ki jih uporablja javni sektor ali so v njegovi lasti, pa celo do leta 2028. Vsaka država članica bo sprejela začrtani potek zmanjšanja povprečne porabe primarne energije v stanovanjskih stavbah za 16 % do leta 2030 in za 20–22 % do leta 2035.

Metan je za CO_2 drugi največji povzročitelj podnebnih sprememb, zato je zmanjšanje emisij tega plina bistvenega pomena pri doseganju podnebnih ciljev EU za leto 2030 in cilja podnebne nevtralnosti do leta 2050. Uredba o zmanjšanju emisij metana v energetskem sektorju (Uredba (EU) 2024/1787) zavezuje industrijo plina, nafte in premoga, da ustrezno meri in spremlja svoje emisije metana, o njih poroča in jih preverja ter sprejme ukrepe za njihovo zmanjšanje.

Da bi do leta 2030 prihranili 40 milijonov ton emisij CO_2, bo revidirana uredba o fluoriranih plinih (Uredba (EU) 2024/573) od leta 2050 v celoti prepovedala fluorirane ogljikovodike, pri čemer se je njihova razpoložljivost že v letu 2025 močno zmanjšala. Poleg tega uredba o snoveh, ki tanjšajo ozonski plašč (Uredba (EU) 2024/590), uvaja strožje in poenostavljene ukrepe za opustitev teh snovi, kjer se v EU še uporabljajo.

Komisija je leta 2022 sprejela predlog za prostovoljni okvir na ravni EU za certificiranje odvzemov ogljika. Z Uredbo (EU) 2024/3012, ki je sledila, je bil med drugim

uveden okvir za certificiranje trajnih odvzemov ogljika, gospodarjenje z ogljikom in shranjevanje ogljika v izdelkih. Uredba naj bi tudi olajšala naložbe v inovativne tehnologije za odvzem ogljika in trajnostne rešitve za gospodarjenje z njim ter ureja problem zelenega zavajanja.

Parlament in Svet sta aprila 2023 sprejela uredbo o standardih za emisije CO_2 za avtomobile in kombinirana vozila (Uredba (EU) 2023/851). Ta določa cilj zmanjšanja emisij za celotni vozni park EU do leta 2030, in sicer za 55 % za nove avtomobile in 50 % za nova kombinirana vozila. Obenem je bil za nove tovornjake prvič določen cilj 30-odstotnega zmanjšanja CO_2 s 15-odstotnim vmesnim ciljem do leta 2025. Aprila 2024 sta Parlament in Svet sprejela nova pravila za zmanjšanje emisij iz osebnih avtomobilov, kombiniranih vozil, avtobusov, tovornjakov in priklopnikov. Komisija je 1. aprila 2025 predlagala ciljno usmerjeno spremembo uredbe iz leta 2023 o določitvi standardov emisijskih vrednosti CO_2 za nove avtomobile in kombinirana vozila, da bi proizvajalcem avtomobilov omogočila večjo prožnost pri izpolnjevanju ciljev glede CO_2 za leta 2025, 2026 in 2027.

Komisija je februarja 2025 predstavila dogovor o čisti industriji, ki je področje podnebja in konkurenčnosti združil v krovno strategijo za rast. Poleg tega je bil predložen nov sveženj predlogov za poenostavitev pravil EU, povečanje konkurenčnosti in sprostitev dodatnih naložbenih zmogljivosti.

Komisija je julija 2025 predlagala dopolnitev evropskih podnebnih pravil, in sicer s podnebnim ciljem EU za leto 2040 kot vmesnim korakom na poti do ciljev podnebne nevtralnosti do leta 2050. Priporočila je zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov v EU za 90 % do leta 2040 v primerjavi z ravnmi iz leta 1990. Po pogajanjih se je Svet 5. novembra 2025 dogovoril o krovnem cilju 90 %, ki obsega domače zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov v EU za 85 % in možnost uporabe visokokakovostnih mednarodnih ogljičnih dobropisov za do 5 % neto emisij EU. Aprila 2026 je začela veljati sprememba evropskih podnebnih pravil, ki določa vmesni podnebni cilj EU za leto 2040.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Na področju podnebne politike Parlament v medinstitucionalnih pogajanjih s Svetom kot sozakonodajalcem že tradicionalno zagovarja ambicioznejše ukrepe EU.

Parlament je v resoluciji iz leta 2015 z naslovom Na poti k novemu mednarodnemu podnebnemu sporazumu v Parizu glede na Pariški sporazum na konferenci COP21 pozval k ambicioznemu, globalnemu in pravno zavezujočemu sporazumu, s katerim bi dvig temperature omejili na manj kot 2 °C. Poudaril je tudi, da si je nujno treba prizadevati za učinkovito regulacijo in omejitev emisij v mednarodnem letalskem in ladijskem prometu.

Parlament je z zgodovinskim glasovanjem oktobra 2016 odobril ratifikacijo Pariškega sporazuma s strani EU, s čimer je sporazum postal veljaven.

Ob konferenci COP24 decembra 2018 je v resoluciji z dne 25. oktobra 2018 pozval, naj se cilj EU za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov do leta 2030 poveča na 55 %. Poleg tega je menil, da bi se bilo mogoče izogniti obsežnim in najverjetneje nepopravljivim posledicam dviga svetovnih temperatur za 2 °C, če bi se odločili za ambicioznejši

pariški cilj 1,5 °C. To bi pomenilo, da bi morali neto svetovne emisije toplogrednih plinov, ki sicer še vedno rastejo, najpozneje do leta 2050 znižati na nič. Parlament je zato pozval Komisijo, naj za EU pripravi dolgoročno strategijo do sredine stoletja, s katero bi dosegli neto ničelne emisije toplogrednih plinov. Komisija je to zahtevo leta 2019 uvrstila med cilje evropskega zelenega dogovora.

Parlament je leta 2018 sprejel resolucijo o podnebni diplomaciji EU, v kateri je poudaril, da ima Unija odgovornost, da prevzame vodilno vlogo pri podnebnih ukrepih in preprečevanju konfliktov. Poudaril je tudi, da bi bilo treba okrepiti diplomatske zmogljivosti EU, da bi spodbujali podnebne ukrepe na svetovni ravni, podpirali izvajanje Pariškega sporazuma in preprečevali konflikte, povezane s podnebnimi spremembami.

Leta 2019 je Parlament razglasil izredne podnebne razmere in pozval vse države članice, naj se zavežejo, da bodo do leta 2050 dosegle neto ničelne emisije toplogrednih plinov. Želel je tudi, naj Komisija zagotovi, da bodo vsi ustrezni zakonodajni in proračunski predlogi popolnoma usklajeni s ciljem, da se dvig temperature omeji na 1,5 °C.

Leta 2020 je sprejel pogajalski mandat o podnebnih pravilih EU in zahteval, da se cilj zmanjšanja emisij do leta 2030 poveča na 60 %. Čeprav je bil v medinstitucionalnem sporazumu, ki sta ga 21. aprila 2021 dosegla Parlament in Svet, potrjen cilj 55-odstotnega zmanjšanja, kakor je predlagala Komisija, je Parlamentu uspelo povečati vlogo in prispevek odvzemov ogljikovega dioksida, s čimer bi lahko ta cilj pretvorili v 57-odstotno zmanjšanje. Poleg tega je bila Komisija v skladu z mandatom Parlamenta pozvana, naj najkasneje šest mesecev po prvem pregledu globalnega stanja v skladu s Pariškim sporazumom predlaga cilj za leto 2040, pri čemer bo upoštevala predvideni okvirni proračun EU za toplogredne pline. Ker je pri tem zelo pomembno neodvisno znanstveno svetovanje, je bil na pobudo Parlamenta ustanovljen Evropski znanstveni svetovalni odbor za podnebne spremembe, ki naj bi ocenjeval doslednost politike in spremljal napredek. V poročilu o podnebnih ciljih in proračunu za emisije toplogrednih plinov iz junija 2023 je institucijam EU izdal znanstveno utemeljeno oceno podnebnega cilja za leto 2040 in „emisijskega proračuna“ EU (skupne emisije ne smejo biti presežene) za emisije toplogrednih plinov za obdobje 2030–2050. V skladu s tem poročilom si mora EU prizadevati za 90–95-odstotno zmanjšanje neto emisij do leta 2040 glede na ravni iz leta 1990.

Parlament je septembra 2022 sprejel resolucijo o posledicah suše, požarov in drugih ekstremnih vremenskih pojavov. Njegov cilj je bil dodatno okrepiti prizadevanja EU za boj proti podnebnim spremembam.

V resoluciji iz leta 2023 o konferenci COP28 v Dubaju je Parlament pozval k višjim prispevkom v podnebni sklad, k odpravi vseh subvencij za fosilna goriva najpozneje do leta 2025 ter k potrojitvi energije iz obnovljivih virov in podvojitvi energetske učinkovitosti do leta 2030. Poleg tega je priznal, da obstaja povezava med izgubo biotske raznovrstnosti in podnebnimi spremembami, ter poudaril pomen obnove narave.

V resoluciji iz leta 2024 o konferenci COP 29 v Bakuju je pozval vse države, naj se dogovorijo o skupnem količinsko opredeljenem cilju glede podnebnega financiranja za obdobje po letu 2025. Spodbudil jih je, naj postopno odpravijo vse neposredne in posredne subvencije za fosilna goriva ter jih namesto tega preusmerijo v podnebne ukrepe.

V resoluciji o konferenci COP30 leta 2025 v Belému v Braziliji je poudaril, da mora EU ostati vodilna v mednarodnih pogajanjih o podnebju in da morajo k zmanjšanju emisij in doseganju podnebne nevtralnosti prispevati vsi sektorji. Opozoril je še, da mora EU v okviru podnebne politike še naprej postavljati ambiciozne cilje v skladu z dogovorjenimi unijskimi in mednarodnimi cilji in da je treba pri ukrepih upoštevati predvsem stroškovno učinkovitost, konkurenčnost evropskega gospodarstva, socialno vključenost in visoko raven varstva okolja. Poslanci želijo, da bi vse države prispevale svoj delež k ustreznemu podnebnemu financiranju, reševanju dolžniških kriz v mnogih podnebno ranljivih državah in k poenostavljenim postopkom podnebnega financiranja za države v razvoju.

V resoluciji je izrecno poudarjeno, da mora EU nujno odpraviti odvisnost od fosilnih goriv, postopno ukiniti s tem povezane subvencije in pospešiti energetski prehod. Mednarodno skupnost je tudi pozval, naj več pozornosti nameni vplivu konfliktov na podnebje.

To poglavje kratkega vodnika je pripravil Direktorat Evropskega parlamenta za preobrazbo, inovacije in zdravje. Za več informacij o tej temi obiščite spletišče Odbora za okolje, podnebje in varnost hrane.

Kristi Polluveer
05/2026